

«Πέρα απ' τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ»

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

ΔΙΓΑ ΛΟΓΙΑ
ΓΙΑ ΤὸΝ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Ὁ Νίκος Νικολαΐδης «ὁ Κύπριος», ὅπως ὁ ἴδιος ἀποκαλοῦσε τὸν ἑαυτό του, γεννήθηκε στὴ Λευκωσία τὸ 1884. Σχολεῖο πήγε μέχρι τὴν 4η τάξη τοῦ Δημοτικοῦ. Τὴν πολὺπλευρῆ μὀρφωση του τὴν ὀφείλει στὸ πολὺ διάβασμα ποὺ ἔκανε.

Πολὺ νέος ὁ Νικολαΐδης ἔφυγε γιὰ τὴν Αἴγυπτο κι' ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, κάνοντας ταξίδια στὴν Κύπρο, στὴν Ἑλλάδα καὶ σ' ἄλο τὸν κόσμο.

Ἐγραψε πολλὰ βιβλία κι' ὄλα τὰ χαρακτηριστὰ ἢ μορφικὰ τελεῖότητα κι' ἢ ψυχολογικὰ ἀνάλυση. Κυριότερα ἀπὸ τὰ μυθιστορήματα του εἶναι: Τὸ βιβλίο τοῦ Μοναχοῦ, Πέρα ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ, καὶ Τὰ Τρία Καρφιά. Ἐπίσης ἔγραψε πρόζες, ὅπως εἶναι οἱ Ἀνθρώπινες καὶ Ἀνθινες Ζωές καὶ Ὁ χρυσὸς Μύθος. Μὰ πιὸ γνωστὸς ὁ Νικολαΐδης εἶναι σὰν διηγηματογράφος. Οἱ συλλογές του πρώτῃ καὶ δευτέρῃ σειρά περιλαμβάνουν διηγήματα ὅπως τὴν Παρὰ μὀνὴ τοῦ Σωτήρος, τὸν Σκέλεθρα ποὺ εἶναι σπάνια διαμάντια στὴν λογοτεχνία μας.

Παράλληλα μὲ τὸ γράψιμο ὁ Νικολαΐδης ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴ ζωγραφικὴ, ὅπου ἔδωσε ἀξιόλογα ἔργα.

Κεῖνο ὄμως ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνεῖ καὶ δὲν ἔγινε εἶναι ἢ ἀναγνώριση τοῦ συγγραφέα ἀπὸ τὸ πλατὺ κοινὸ, ἀπὸ τὸν λαὸ του, ποὺ τόσο ἀγάπησε ὁ ἴδιος. Κι' αὐτὴ ἢ ἀναγνώριση πρέπει νὰ γίνεῖ σὰν ἕνας ὕστατος φόρος τιμῆς πρὸς τὸν Μεγάλο συμπατριώτη μας, μὲ τὸ νὰ μελετηθοῦν ὄλα τὰ ἔργα του.

Ε. Π.

Ἀνοίγοντας κανεῖς τοῦ-ποι τὸν ἥρωά του καὶ τὰ τὸ βιβλίο, ἀπὸ τὴν πάθη τους, τὸ στενὸ περι-πρῶτῃ πρώτῃ κι' ὄλας σε-βάλλον ὅπου κινουῦνται, ἢ λίδα καταλαβαῖνε πὸς βρι-ἄχαρη καὶ τυραγνισμένη ζωὴ σκεταὶ στὴ Κύπρο. Οἱ τύ-τους δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ-

να καθαρὰ Κυπριακὰ. Καὶ πράγματι, τὸ μυθιστόρημα ἐκτυλίσσεται «κάπου στὴν Κύπρο». Ἴσως σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ χωριουδάκια ὅπου ὁ Νικολαΐδης ἀγαποῦσε νὰ σεριανάει τὰ καλοκαίρια, ἴσως πάλι σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς μικρὲς πόλεις τῆς ὅπου οἱ φτωχογειτονίες σὲ τίποτα δὲ διαφέρουν ἀπὸ τὰ χωριά.

Οἱ ἥρωίδες του, δὺς ἀδελφές εἶναι δὺς κορίτσια τοῦ λαοῦ, φορτωμένα μὲ τὴν κληρονομία τὸν συνη-θειῶν καὶ τὸν προκαταλή-ψων του. Ὅνειρο τους, — καὶ ποῖο εἶναι τ' ὄνειρο τῆς

Ἡ Τέχνη τοῦ Νίκου Νι-κολαΐδη εἶναι διάχυτῃ σ' ὄλα του τὰ ἔργα, ἀπὸ τὰ διηγήματα ἴσα μὲ τὰ μεγά-λα του τὰ μυθιστορήματα. Ὅμως αὐτὸ ἰδιαίτερα τὸ βιβλίο ἔχει τὸ δικὸ του, κατὰ τὸ πολὺ ἀνθρώπινο. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ μὰς δίνει καταστάσεις πολὺ δικές μας, πολὺ κοντὰ στὴ δικὴ μας καθημερινὴ ζωὴ.

Τὸ πρόβλημα τοῦ γάμου, εἶναι ἕνα πρόβλημα ποὺ βασανίζει τὸν περισσότερους ἀπὸ τοὺς νέους μας, κι' ἰ-διαίτερα τὶς κοπέλλες. Ἡ στενὴ κοινωνία στὴν ὅποια

καλύτερα νὰ πάρει τὸ χει-ρότερο ἄντρα.

Ζωὴ χωρὶς ἰδανικά κι' ἐν-διαφέρον, μὲ ἕνα καὶ μονα-δικὸ σκοπὸ καὶ μιὰ σκέψη: Τὸ γάμο. Ὅχι τὸ γάμο μὲ τὸ νέο ποὺ ἀγαπᾷ καὶ ποὺ μαζί του θὰ μοιραστὴ τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς καὶ τὴ φροντίδα τὸν παιδιῶν τους. Μὰ τὸν γάμο μὲ τὸν ὀποιο-δῆποτε ἄντρα, ποὺ ὄσο πιὸ ἄνετα βρίσκειται οικονομικά, τόσο τὸ καλύτερο.

Οἱ δὺς ἀδερφές — ἥρωί-δες τοῦ Νίκου Νικολαΐδη εἶ-ναι τὸ κλασσικὸ παράδει-γμα αὐτῆς τῆς τρελλῆς ἔ-πιθυμίας τῆς κοπέλλας. Τὸ τέλος τους, ὅπως τὸ κα-τευθύνει ὁ συγγραφέας κι' ὅπως πραγματικὰ ταιριάζ-ει, δὲν εἶναι φυσιολογικὸ. Τρελλές κι' οἱ δὺς στὰ γε-ράματα, τελειώνουν τὴ ζωὴ τους χωρὶς ἰδανικά, χωρὶς σκέψη καὶ φροντίδα, ἀπα-ράλλαχτα σὰν δὺς ζωϊκά.

Μὲ συμπάθεια τὶς παρα-κολουθεῖ ὁ συγγραφέας, μὲ συμπάθεια καὶ καλωσύνη. Δὲ κατηγορεῖ κανένα γιὰ τὸ δράμα τους. Οὔτε γιουνοῦς οὔτε κοινωνία, οὔτε πολὺ περισσότερο αὐτὲς τὶς ἴδι-ες. Οὔτε καὶ δίνει λύση ἢ διέξοδο στὸ πρόβλημα τους. Ἡ λύση, ἢ διέξοδος θὰ βγεῖ ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη. Δουλεῖα τοῦ συγγραφέα εἶ-ναι νὰ βρεῖ τὰ σημεῖα, νὰ τὰ κάνει πιστικὰ κι' ἀνθρώ-πια. Καὶ κάτι πέρα πάνω ἀπὸ ἀνθρώπινο εἶναι αὐτὸ τὸ βιβλίο. Γι' αὐτὸ ἀξίζει νὰ τὸ διαβάσουμε. Γιατὶ μὲσα ἀπὸ τὶς σελίδες του θὰ δοῦμε νὰ ζητηδᾷ ἢ Κυ-πριακὴ ζωὴ, μὲσα ἀπὸ τοὺς τύπους του ὁ ἑαυτὸς μας. Κι' ἄκόμα γιὰτὶ δια-βάζοντας το θὰ νοιώσουμε νὰ μὰς γυμνίει ἢ ἐκείνη ἢ τελεία αἰσθητικὴ ἀπόλαυση ποὺ μόνον συγγραφεῖς ὀλκῆς ἐνὸς Νικολαΐδη μποροῦν νὰ προσφέρουν.

τῆς ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

κάθε κοπέλλας; — ὁ γά-μος. Ἐνας καλὸς γάμος «καθὼς ταιριάζει». Διαφο-ρετικὸ τὸ πρῶμα τῆς κα-θεμιάς, ἀνάλογο μὲ τὸ χα-ρακτηρὰ τῆς. Ἡ μιὰ νοι-κοκυρὰ, φρόνιμη ἤθελε νὰ βρεῖ ἕνα μάλιστα κι' ὄνει-ρευτὸν νὰ φτιάξει μαζί του μιὰ μέτρια ζωὴ. Ἡ ἄλ-λη, ὄμορφη, τοῦ κόσμου, ἔ-ριχνε τὴν προτίμηση τῆς στοὺς μορφωμένους. Ἐνα ἔγραμματικὸς, ποὺ θὰ τὴν ἔκανε «κυρία» καθὼς πρέπει στὴν κοινωνία.

Καὶ περνοῦσαν ὁ καιρὸς κι' οἱ δὺς ἀδερφάδες μονα-χὲς ζοῦσαν μὲ τὴν ἐλπίδα τους. Καὶ περνοῦσαν τὰ χρόνια καὶ φυλακισμένη ἢ κάθε μιὰ στὶς συνήθειες καὶ στὸ νοστικὸ τῆς ὄ-νειρο γερνοῦσε χωρὶς καλὰ — καλὰ νὰ τὸ καταλάβει καὶ χωρὶς ποτὲ ὁ ἄντρας νὰ μπῆε στὴ μικρὴ τους ζωὴ. Κι' ἔτσι μοναχὲς, ἀζευγά-ρωτες τελειοῦν τὴ ζωὴ τους οἱ δὺς γυναῖκες χωρὶς ἰδανικά, θουδά κι' ἀδιαμαρ-τύρητα.

ζοῦμε μὲ τοὺς νόμους τῆς κραταῖε δεμένη τὴ νεαλία μὲσα σ' ἕνα κλειδὸ ἀπὸ ἄ-γάδες. Κι' ὄλες αὐτὲς οἱ ἀγάδες. Κι' ὄλες αὐτὲς οἱ καὶ μόνον σημεῖο: Τὴν «α-ποκατάσταση».

Γι' αὐτὸ λέμε πὸς τὸ περιβάλλον ὅπου ἢ ὑπόθεση τοῦ βιβλίου ἐκτυλίσσεται εἶναι κυπριακὸ. Γιατὶ μόνον σὲ μικρὲς κοινωνίες ὅπως τῆς Κύπρου γαντζώνεται ἢ νέα τόσο ἀπελπισμένα ἀ-πὸ τὴ λύση τοῦ γάμου. Ἄν δὲν βρεῖ γαμπρὸ μέχρι τὰ 25 τῆς θὰ θεωρηθῆ «γεροντο-κόρη», καὶ θὰ φέρεῖ αὐτὸ τὸ θλιβερὸ τίτλο ὡς τὸ τέ-λος τῆς ζωῆς τῆς. Μὰ ἐκ-τὸς ἀπὸ τὸν ψυχολογικὸ παράγοτα εἶναι κι' ὁ ἔλ-λος, ὁ πρακτικὸς ποὺ τὴν ὀδηγεῖ μὲ μεγάλα βήματα πρὸς τὸ γάμο. Ποῖος θὰ τὴν φροντίζει, ποῖος θὰ τὴν συντηρεῖ, ὅταν πιὸ ὁ πα-τέρας τῆς δὲν θὰ μπορεῖ νὰ τὸ κάνει; Ἡ ἴδια δὲν ἔξερῖ παρὰ νὰ κάνει τὶς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ. Νὰ γίνεῖ δούλα; Χίλιες φορές